יציאות השבת פרק ראשון שבת

י.

לא שביחא שברות. אין דרך להשתכר מכע"י לפיכך גומר ומתפלל אכל בלילה עשוי להשתכר בסעודתן: **הכון לקראת אלהיך.** התנאה לפניו: **רמי פוזמקי.** נותן אגפילאות תשובים ברגליו וכלע"ז קאלגו"ס: **שדי גלימא.** משליך אדרתו מעליו שלא ירגיש בהשוב: **ופכר ידיה.** מוכך ידיו באלכעוביו מרליי"ר בלע"ז כאדם המלטער מאימת רבו: **חיי עולם.** תורה. תפלה צורך חיי שעה היא לרפואה לשלום ולמזונות: **נגה.** אימר: **מסרסב.** ממהר לעמוד: דיינין מתעטפין בטליתן כספותחין בדין מאימת שכינה ושלא יפני לאשן לכאן ולכאן ותהא דעתן מיושבת עליהם: **עפיקי ואמו.** בדין אחר וכבר מעוטפים הן וכשנגמר אותו דין בא לפניהם דין אחר סמוך למנחה הוא התאלבן מעיפתמו בעלי הדין בטענות דהכא ליכא למימר משיעטפו: **עמודי.** שעליית בית המדרש נשען עליהם: **חלים לבייהו.** מלטערין שלא עסקו אותו היום בתורה: **מגא להו חייא בר רב.** שגדול שכר הדיינים ולא יצטערו. ול"נ דאין זה [משמעות] לשון לבייהו אלא לשון חלש דעמייהו ולשון חלש לבייהו לשון תעניית הוא[1] שלא סעדו כל היום. מגא להו חייא בר רב שאין צריכין ליסד ולידון כל היום אלא מקצת היום ומה שאמר מן הבקר עד הערב מדרש הוא שחשוב הדבר כמעשה בראשית שנאמר בו ערב ובוקר: **שמלכך.** דייך שהדיין קרוי מלך שנאמר מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט,ד): **לודים.** אומה שקורין קלגלי"ס ואוכלי אדם הן והם רעבתנין: **מאכל יורבים.** יורבי הון רב שלא טרחו בו ואין עסוקים ודואגין לשוט אחרי מזונות ולעסוק במלאכה: **כזורק אבן למעמ.** קשה לגוף. ולי נראה לא קשה ולא יפה: מרחצאות שלהן ג' חדרים היו לו פעמי להזיע ולהשתטף אחצאי שיורד לתוכו מן המרחץ ולוכש חלוקו ויוצא לחילון וגומר לגישתו ומא שם שעה מיגיעת המרחץ: **עומדים ערומים.** פעמי: **מקרא.** ק"ש: **ערומים ולבושים.** אחצאי שיוצא בו ערום וממהר לכסות את עצמו ויוצא לחילון: **וחולץ ספילין.** מרחצאו ואין ל"ל שאם אוחזן בידו בתיק שלהן שאינו מגיע. והא דתני ואין ל"ל כו' לידי דבעי למיתני מגיעתא ואינו מגיע ואינו חולץ שאחצאי לא כמרחץ גמור הוא ומקצת חורת מרחץ עליו הלכך היו בראשו אין צריך לחלוץ היה אוחזן אחור להיחתן שם בראשו אלא יוצא לחילון ומגיחן: **לף על פי שאין בו נוחה.** שפיעוה משם: **בחדתי.** שלא רחץ בו אדם מעולם אלא שהזמינו לכך: שאני

התם לא שביחא שברות. ואע"ת דנכרים פ' בתרא דתענית (דף כו: ופס) אחרינן שחרית ומוסף דכל יומא לא שביח שברות לא גזרינן מנחה ונעילה דשביח שברות חייבינן אלמא גם במנחה שביח שברות וי"ל דהתם לענין נשיאת כפים שאני דאפילו לא שתה אלא רביעית אסור ליטול את כפיו:

טריחותא למיסר המייניה ועוד ליקו הבי וליצלי ומשני משום **שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל.** ולא חייש לשנויי קושיא קמייתא מכאן שצריך לאזור אלגיו כשמתפלל ובמחזור ויטלי מפרש דטעם דבעינן אזור שלא יהא לבו רואה את הערוה ודוקא לבן שלא היה להם מכנסים לכך היו צריכים לאזור בשעת תפלה אבל לדידן שיש לנו מכנס של מכנסים אין אנו צריכין לאזור: **רמי פוזמקי.** אכאן יש להוכיח שאין להתפלל יחף אלא בע' באב ויו"כ: **אי איבא דאית ליה דינא ליעול.** משמע דעדיף דין מתלמוד תורה והא דאמרי' בפ' בתרא דמ"ק (דף ח.) גבי ההוא דטרקיה זיבורא ושביב עיילוהו למערתא דאסידי ולא קבלוהו למערתא דדייני וקבלוהו התם בדיינין שאין מומחין שפעמים טועין אחר השומד: **דין אמת לאמיתו.** לאפוקי [2]דין מרומה: שאני

התם לא שביחא שברות הכא שביחא שברות א"נ במנחה כיון דקביעא לה זימנא מירתת ולא אתי למפשע ערבית כיון דכולא ליליא זמן ערבית לא מירתת ואתי למפשע מתקיף לה רב ששת טריחותא למיסר המייניה ועוד ליקו הבי וליצלי [1]משום שנא' [2]הכון לקראת אלהיך ישראל [3]ארבא בר רב הונא [4]רמי פוזמקי ומצלי אמר הכון לקראת וגו' רבא [5]שדי גלימיה [6]ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמיה מריה אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא כי איכא צערא בעלמא שדי גלימיה ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא קמי מריה כי איכא שלמא [7]לביש ומתכסי [8]ומתעטף ומצלי אמר הכון לקראת אלהיך ישראל רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר [9]מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא והוו עסקי בשמעתא נגה לצלויי והוה קא מסרהב ר' ירמיה קרי עליה ר' זירא [10]מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה מאימתי התחלת דין רב ירמיה ורבי יונה חד אמר משיתעטפו הדיינין וחד אמר משיפתחו בעלי דינים [11]ולא פליגי הא דעסקי ואתו בדינא הא דלא עסקי ואתו בדינא רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי וכל שעתא ושעתא הוו טפחי אעיבורא דדשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא ליעול וליתי רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש לבייהו תנא להו רב חייא בר רב מדפתי [12]ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית אלא לומר לך [13]כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתיב התם [14]ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [15]עד מתי יושבין בדין אמר רב ששת עד זמן סעודה אמר רב חמא מאי קרא דכתיב [16]אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי בגבורה של תורה ולא בשתייה של יין [17]תנו רבנן שעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל לסטים שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלים חמישית מאכל כל אדם איני והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם אלא [18]רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים ששית מאכל ת"ח מכאן ואילך כזורק [19]אבן לחמת אמר אביי [20]לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם תפלתו בבית המרחץ מיתיבי [21]הנכנס לבית המרחץ [22]מקום שב"א עומדין לבושין יש שם מקרא ותפלה ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח תפילין ואין צריך לומר שאינו חולץ מקום שבני אדם עומדים [23]ערומים ולבושין יש שם שאילת שלום ואין שם מקרא ותפלה ואינו חולץ תפילין ואינו מניח לכתחלה מקום שבני אדם עומדין ערומים אין שם שאילת שלום ואין צריך לומר מקרא ותפלה וחולץ תפילין ואין צריך לומר שאינו מניחן כי קאמר רב אדא בר אהבה במרחץ שאין בו אדם [24]והא אמר רבי יוסי בר חנינא [25]מרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה אלא כי קאמר רב אדא [26]בחדתי והא מבעיא בעא ליה רבינא [27]הזמינו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון ולא איפשיטא ליה לאו הוא הדין למרחץ לא דילמא שאני

[1] ר"ג רבנן. [2] (לקמן נג: ביצה עז: תענית כא.). [3] סנהדרין ג. מגילה עז:. [4] פסחים יב: ע"ש. [5] (כגון ממת יין שאינו מבר חזרק לעוכר אבן שיתמלא חיה לא מעלה ולא מורידו ועוד היה שיתמלאו יין אלייה ויבטלו התג"ח) פי' קנו סק"ג. [6] תוספתא ברכות פ"ב (לקמן קנ. ע"ז מד: בחמים קב: קידושין נג.). [7] מס' ד"ח פ"ד ע"ש ופ"ש. [8] ברכות עז: ע"ש. [9] סס נדרים ז.. [10] (פי' ברכות מח:). [11] (פי' כ"ב דף ת ע"ב).

תורה אור השלם

1 לָכֵן כֹּה אֲשֶׂה לְךָ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת אֶעֱשֶׂה לָךְ הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל:

עמוס ד יב

2 מוֹסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה:

משלי כח ט

3 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה לְשַׁפֵּט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעָרֶב: שמות יח יג

4 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:

בראשית א ה

5 אִי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵךְ נַעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ: אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵךְ בֶּן חֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ בִּגְבוּרָה וְלֹא בִשְׁתִיָּה:

קהלת י טז-יז

גליון הש"ס

גמ' לבייהו ושתבסי. עי' ברכות ל ע"ב: תוס' ר"ה שריחותא יבו' ולי"ה לשעי' קרא קמ"תא וכו'. וכעין זה פסחים עח ע"ב וכמה שכתב המהרש"א שם ובכתוכות עב ע"ב הד"ה התם לייהו לתפקיד יכונתיים ז ע"ב תר"ה דלמה. ובמהר"ן ע"ב דכ"ג בתלמות ד"ה ישוב כו' אלא אמר רבינא: ד"ה דין אמת וכו' לאפוקי דין מרומה. עי' מגילה ע"ז ע"ב תוד"ה הדן וכ"ב מ' ע"ב:

מוסף רש"י

חיי שעה. עולם הזה (תענית כא.). בבורה של תורה. שעוסקין בגבורות התמה יכבוה (קהלת י יז). מאכל לודים. לודים ולסטים רעבתנים הן אלא שהלסטים מגיין כל הלילה ישנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין כשהיה (פסחים יב.). מאכל יורשים. לאו משום רעבתנות אלא הואיל ולא עמלו בו (שם). לבית המרחץ. בית שעשוי לחתוך בו, וגו' מחים הן זה לעמים מזה. פעמי לרחיצה. מלון שעומדים שם מלוכסין. כיצוי שפושטין שם בגדיהן (רש"י ב"ב סז:).

עין משפט נר מצוה

נו א טוש"ע א"ח סי' נא סעיף ב:

נח ב מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע שם סעיף ה:

נט ג מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע א"ח סי' לה סעיף ו:

ס ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע א"ח סי' לה סעיף ג:

סא ה מיי' שם ופ"ג מהל' עילת הלכה יא טוש"ע א"ח סי' נא סעיף ו והגה"מ וסי' כד סעיף א:

סב ו מיי' פ"ג מהלכות סנהדרין הלכה ז ופ"ו מהלכות תפלה הל' ו סמג עשין לז טוש"ע א"ח סי' רלב סעי' ב ושו"ע א"ח סי' ה סעי' ה:

סג ז מיי' פ"ג מהל' סנהדרין הל' ו סמג עשין לז טוש"ע א"ח סי' ה סעיף ג:

סד ח ט י מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ג טוש"ע א"ח סי' קנו וסי' פלז:

סה י (מיי' שם הל' כ טוש"ע א"ח סימן פג סעיף א):

סו כ מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג טוש"ע א"ח סי' פד וסי' מה סעי' ג (מיי' פ"ח כאן ובפ"ג דברכות ה' כ. וכן בהל"ש כאן וסס סי' נז):

לעזי רש"י

קאלגו"ס (קלצונ"ש). גרב, נעל קל.

מרצ"ר (מרצ"ר).

לשלב אצבעות.

קלגל"ש (קינלי"ב"ש). שם פרטי.

רבינו חננאל

ומאימתי התחלת דין. אי הוו עסקי בדינא אחרינא משיפתחו בעלי הדין טענותיהן, ואי לא משיתעטפו הדיינין. עד מתי יושבין בדין עד זמן סעודה. ואסיקנא ארבע זמן סעודה לכל היא. כל דיין שדן דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו סייע במעשה בראשית. מ"ט במעשה בראשית כתיב ויהי ערב ויהי בוקר, והכא כתיב ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב. פיסקא עד שיתפלל. אריב"ל כיון שהגיע זמן תפלת המנחה אסור לאדם שיטעום קודם שיתפלל תפלת המנחה. אין הלכה כי הא דריב"ל, וכבר פירשנוה בברכות בפרק תפלת השחר. אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דבי איבא צערא [בעלמא]. שדי גלימיה ופכסי ידיה ומינתא כריעה כעבדא לקמיה מריה ומצלי. וכד איבא שלמא, לביש ומכסי ומעטף ומצלי. אמר הכון לקראת אלהיך ישראל. וכן ראוי לעשות. אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם במרחץ. ואותיבנא עליה מיהא, הנכנס למרחץ מקום שבני אדם עומדים לבושים, יש שם מקרא קריית שמע ותפלה, ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח שם תפלין, ואין צ"ל שאינו חולץ. מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושים, יש שם שאילת שלום ואין שם קריית שמע ולא תפלה ולא תפלין, ואם היה לבוש אותן [אינו] חולצן, מקום שבני אדם כולן ערומין, אין שם שאילת שלום, ואין צ"ל קיש ותפלה ותחולץ תפלין, אחד מרחץ ואחד בית הכסא. ושנינן כי קאמר רב אדא במרחץ חדש ואשמעינן דהזמנה במרחץ לאו מילתא היא אבל הזמנה בבית הכסא לא איפשיטא ונקטינן לה לאיסורא.

[1] הגה ע"פ מה שנראה לפניו כגמ' דהני תיני מוקמן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com